

Iñaki Revesado

Després de més de deu anys anant a Sant Sebastià per veure que dóna de si cada una de les cites festivaleres, no és mal moment per fer una petita reflexió del que ha estat l'evolució del festival més important de l'Estat, més ara en què Mikel Olacregi ha pres el relleu en la direcció del Festival de Diego Galán, qui ha dirigit durant molts d'anys aquesta mostra de cinema amb una fortuna desigual, que en els seus pitjors moments el va obligar a deixar aquesta tasca en mans d'altres professionals, per tal que intentassin salvar el Festival d'una mort que s'anava anunciant. Tanmateix no va ser fins

que es va retornar al senyor Galán la direcció del Festival que la mostra donostiarra no va recuperar no ja els seus millors moments passats, sinó els moments més òptims mai coneguts. En aquests deu darrers anys hem pogut veure com el nombre de periodistes i curiosos ha anat augmentant de manera continuada, al temps que el prestigi del festival s'anava recuperant, però sobre tot, l'èxit ha vingut d'un públic entusiasta que omple les sales projecció darrera projecció, i hem de tenir en compte que en deu dies a Donosti s'ofereixen més de 650 projeccions repartides per diferents sales des de les 9.00 h del matí fins a les 24.00h. Però no només en aquests anys hem

vist evolucionar un festival, també hi ha hagut una evolució important en el món de la distribució i exhibició cinematogràfica, que ha possibilitat que molts de cinèfils puguem gaudir d'un cinema fet a contracorrent de la gran indústria americana. Sense cap dubte, la possibilitat de veure pel·lícules realitzades en països dels cinc continents era un dels més grans atractius de la cita donostiarra, però ara gràcies a l'existència de distribuïdors i exhibidors arriscats i d'unes lleis que intenten possibilitar la visió de films no fets a Hollywood, fa que la cita donostiarra no sigui tan innovadora, tan esperada, tan alternativa; i això que, per posar un exemple de la necessitat de continuar envant amb lleis que restringeixin l'entrada de cinema nord-americà, a Palma, si la memòria no ens juga una mala passada, no s'ha arribat a estrenar el film que va rebre la Conxa d'Or en l'edició de l'any passat: *La perdició de los hombres* d'Arturo Ripstein.

Enguany l'ombra d'una possible guerra mai coneguda al món ha tengut algunes conseqüències, sobretot pel que fa a l'apartat de visites truncades d'actors americans, i en especial dels guardonats amb el premi Donostia, l'actriu Julie Andrews i l'actor Warren Beaty, però aquesta manca de *glamours* s'ha vist compensada amb hores i hores de cinema.

LA COMPETICIÓ

La varietat de temes tractats ha fet que la competició resultàs a priori interessant, encara que moltes vegades els resultats no hagin estat a la alçada de les expectatives creades. L'encarregada d'obrir el foc va ser la producció d'Estats Units *The Safety of Objects* de la realitzadora Rose Troche (*Go fish, En tu casa o en la mía*) en què Glenn Close aporta tota la seva mestria al personatge d'una mare turmentada massa centrada en ocupar-se d'un fil postrat en un hospital en estat vegetatiu, mentre la seva filla li retreu que la tingui excessivament abandonada. El film és interessant i

DONOSTIA SAN SEBASTIÁN

49

FESTIVAL INTERNACIONAL DE CINE
NAZIOARTEKO ZINEMALDIA

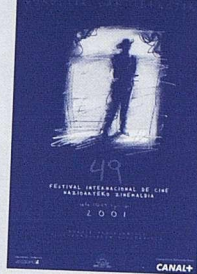
20-29 Septiembre

2001

AVANCE PROGRAMACIÓN
PROGRAMAZIOAREN AURRERAPENA

Laguntzailea / Colaborador
IBERIA

Babesle Ofiziala / Patrocinador Oficial
CANAL+

recorda en bona mida *Vidas cruzadas* de Robert Altaman per la varietat de personatges protagonistes trets d'un barri residencial. Una fórmula similar és la triada per l'australià Ray Lawrence en l'estupenda *Lantana*, ja que també ens trobam amb una multitud de personatges la vida dels quals convergeix en un punt donat. Hi ha molts de paral·lelismes entre els patiments de tots ells, malgrat els diferents orígens i els grups socials a què pertanyen, cosa que omple la pantalla d'humanitat. El compromís amb la realitat actual d'una Europa esquiva amb els problemes dels no europeus va arribar de la mà de la producció suïssa *Escape to Paradise* de Nino Jacusso, malgrat la tristesa de la temàtica proposada hi ha lloc per moments de comèdia. Tanmateix els mes grans somriures van venir de la darrera creació del grup Dogma (si fins fa poc semblava que tots els festivals havien d'incloure una producció iraniana, sembla que el que ara és imperdonable és no donar una nova oportunitat a aquest moviment que té tants d'adeptes com de detractors), malgrat que en *Et rigtigt menneske* del danès Ake Sandgren no sigui massa observador de les normes dogmàtiques. El protagonista és un personatge de ficció creat per una nina de set anys que de cop cobra vida i s'ha d'enfrontar a una realitat molt més maquiavèlica, complicada i incongruent del que la seva ment ingènua hagués estat capaç d'imaginar. De l'anglès Fred Schepisi va arribar l'adaptació d'una novel·la d'èxit: sota el títol de *Last Orders* s'amaga un film excel·lentment plantejat però desenvolupat de manera errònia. Un grup de quatre amics es reuneix per fer un viatge en què hauran de dur a terme el darrer desig del cinquè amic que és mort. Encara que hi ha moments emotius, divertits, dramàtics... el resultat és un intent excessiu d'abarc ar moltes històries sense que cap d'elles arribi a bon port. El repartiment de luxe (Michael Caine, Bob Hoskins, Helen Mirren) no aconsegueix millorar la qualitat final del producte. En una situació similar, encara que amb un resultat més aconseguit es troba *La fuga* d'Eduardo Mignogna, de qui ja coneixem *Sol*

de otoño i *El faro del sur*. Set homes empresonats aconsegueixen fugir de la presó. A partir d'aquí el guió es bifurca per seguir la vida de cada un d'ells tant en la seva evolució posterior com en la visió de continus *flash backs* que no ajuden gens a la narració i que en alguns casos (sobre tot el

tat dels seus episodis no sol ser la mateixa, i si bé cap de les tres és equivocada el cert és que les dues darreres no estan, ni molt manco, a l'alçada de la primera. Aquesta història en què una dona es veu obligada a triar entre l'amor i la lleialtat, va ser la millor mitja hora que hem pogut veure

que fa a la història del jugador de cartes) són una autèntic entrebanc per poder seguir el film amb interès. El to més poètic va estar representat per l'holandesa *Magonia* de la realitzadora Ineke Smits. La trobada d'un infant amb son pare diumenge darrer diumenge, dona lloc a tres històries independents. El que sol passar en aquest tipus de films és que la quali-

aquests darrers dies en el Kursal. L'aposta més arriscada per part d'organització del festival, va ser incloure dins la secció a concurs el darrer treball de José Luis Guerín *En construcción*, en què s'aconsegueix en un to entre la ficció i el documental mostrar la transformació d'un grup humà al temps que es transforma el seu entorn urbà. Es tracta d'un treball dife-

rent que exigeix per part de l'espectador una predisposició i un esforç per seguir amb interès la feina de creació d'una història al temps que canvia la fesomia d'una barriada de Barcelona. En general la pel·lícula va agradar i va rebre molts d'aplaudiments, però el que està clar és que aquesta darrera creació de Guerin, està feta només per a una minoria. Lluny del cinema d'avantguarda del català es troben les altres dues pel·lícules espanyoles a concurs. *Visionarios* de Manuel Gutiérrez Aragón marca un gir de 180 graus amb respecte al seu darrer treball *Cosas que dejó en La Habana*. D'un cinema social passa a un film absolutament descriptiu, fent ús d'un to de crònica objectiva per contar uns fets reals sobre unes aparicions de la Mare de Déu en un petit poble a prop de Donostia. El realitzador va assegurar que estava interessat simplement en narrar uns fets, i des d'aquest punt de vista al film no se li pot posar cap emperò. El problema és que l'excessiva objectivitat impregna tot el metratge, aportant fins i tot una fredor inusual a una actriu tan natural i apassionada com ara Ingrid Rubio. Molt millor és el treball de Vicente Aranda a *Juana la Loca*, film no històric, sinó acostament a un personatge històric injustament tractat de boig. L'acurada producció eleva la qualitat del conjunt en el qual sobresurt de manera espectacular la interpretació d'una actriu estupenda i encara quasi desconeguda: Pilar López de Ayala. La jove actriu fa una creació de la reina Juana magistral. Magistral com a adolescent temorosa, magistral com a princesa enamorada, magistral com a dona traïda, magistral com a amant malalta de gelosia i magistral com a reina usurpada. Magistral també com a boja. El cinema francès va dur la que tal vegada ha estat l'única història d'amor a concurs. *C'est la vie* de Jean Pierre Ameris situa la seva parella protagonista en l'entorn sempre dur i difícil d'un hospital per a malalts terminals. El protagonistes són un pacient i una voluntària que hi fa feina, i que hi viuran una bella relació amorosa. El cinema oriental va estar representat per produccions que no mereixen gaire comentari. But-

terfily Smile (Xina) és un atac a la paciència de l'espectador, *Visible secret* (Hong Kong) és una absurda història que barreja ficció i realitat i *The Warrior* (Índia) és una treball més elaborat però tampoc està a l'alçada de la resta de la competició. Finalment la Conxa d'Or va anar a mans de *Taxi para tres* d'Orlando Lübert, producció xilena que ens presenta un taxista que es converteix en còmplice de dos delinqüents. Amb un vocabulari ple d'argot a vegades intel·ligible, el va tornar a semblar la discòrdia ja que hi havia en la competició altres obres molt més mereixedores del gran guardó.

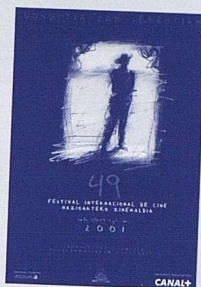
ZABALTEGI

En la secció Zabaltegi s'han tornat a barrejar films ja vistos en altres festivals i primeres realitzacions d'autors de tot el món.

Entre les pel·lícules ja vistes en altres festivals mereixen un paper destacat l'Os d'Or de Berlín i la Palma d'Or de Cannes. A *Intimacy* de Patrice Cherau assistim al coneixement de dues persones a través del sexe, segons la novel·la de Hanif Kureisi. Justificat el premi de Berlín per a un film arriscat i emotiu. Per la seva part la pel·lícula de Nanni Moretti que guanyà a Cannes amb *La stanza del figlio* és com un cop de puny a la boca de l'estómac en reflectir el dolor que provoca en una família la mort accidental d'un fill. És de destacar la bona feina de guió que no permet mai que els protagonistes s'extralimiten en les seves emocions, cosa que fa encara més

creïble el patiment d'uns pares (molt bé Nanni Moretti i Laura Morante) incapaçs de digerir la temprana mort del fill. També hem pogut veure l'èxit cinematogràfic de l'any a França titulat *Le fabuleux destin d'Amélie Poulain* de Jean Pierre Jeunet, que és una faula tan tendra com fantasiosa, que segurament també es guanyarà les simpaties del públic espanyol. L'Argentina Lucrecia Martel presentà *La ciénaga* (premiada a Berlín) en la qual una família multitudinària es dona cita en una casa d'estiu, i aprofita per treure a la llum tots el pedaços bruts. *Elling*, guardonada amb el premi de la Joventut i el premi a nous realitzadors, és una excel·lent comèdia noruega dirigida per Petter Naess que segueix el camí de dos malalts mentals en el seu procés d'adaptació i integració en la vida social fora del centre psiquiàtric. *Le prix du pardon* del senegalès Mansour Sora Wade ens va donar l'oportunitat de gaudir d'una entranyable història d'amor i màgia segons els costums d'un poblat africà. Les espanyoles *Salvajes* de Carlos Molinero i *Un gos anomenat dolor* de Luis Eduardo Aute són dos intents de cercar nous límits en el llenguatge cinematogràfic. En la primera gaudim d'un bon guió i uns bons diàlegs, però la realització és tosca i irritant (els excessius moviments de càmera resulten desagradables); el film d'Aute és una successió de dibuixos a llapis amb referències a Goya, Sorolla, Picasso o Dalí. Millors resultats són els aconseguits pel també músic Fito Páez en *Vidas Privadas* on una extraordinària Cecilia Roth dona vida a una argentina turmentada que torna del seu exili a Espanya per enfrontar-se als fantasmes deixats per una abominable dictadura. Encara que en la seva presentació a Berlín *Le fate ignoranti* de Ferzan

Ozpetek no va gaudir de massa èxit, el realitzador de *Hamam, el baño turco* ha fet el treball més obert, optimista, emotiu, creïble, humà i tendre de quants hem vist aquests dies. La mort de Massimo deixa Antònia (la

va anar a un film premiat en Cannes pel seu guió: *No man's land* del bosnià Danis Tavonic, que és una altra visió de la guerra, on s'exalta la humanitat dels combatents, sense tenir el compte el bàndol a què pertanyen.

rer any (dins aquesta secció el festival ha servit com a presentació de l'excel·lent film mexicà *Y tu mamá también* d'Alfonso Cuarón); i finalment hi ha hagut una secció que sota el nom de *Sucedió ayer* ha fet un repàs a través de moltes i variades pel·lícules dels fets més rellevants del segle que hem acabat.

Part de l'equip de *Taxi para tres*.

seva dona) en un pou de tristor. Tanmateix, passats els primers dies descobreix que la vida de Massimo no era com ella pensava, com Massimo li havia fet creure. Poc a poc, Antònia va descobrint les altres veritats que el seu home l'amagava fins a fer-se, finalment, una membre més de la família que el difunt l'havia ocultat durant set anys. El premi del públic

El festival, com és habitual, ha servit per revisar l'obra d'un clàssic com Frank Borzage, director d'obres com ara *Vidas heroicas*, *Tres camaradas* i la més coneguda *Adiós a las armas*; també ens ha descobert un realitzador actual, el georgià Otar Iosseliani, de qui a Espanya només s'ha estrenat *Adiós tierra firme*; també hem gaudit de la millor producció en castellà del da-

PACO RABAL

Deixam capítol apart pel tercer premi Donostia d'aquesta edició. Malauradament el festival va fer tard en reconèixer la extraordinària trajectòria d'aquest actor lligat per sempre al nom de Luis Buñuel. El premi va ser recollit pel seu nebot Liberto en un acte que es va convertir en un homenatge ple d'amics i companys que van evocar alguns dels moments que compartiren amb el genial actor. La pèrdua de Paco ha deixat un buit dins el cinema nacional que serà difícil d'omplir. A tots ens queden infinitat d'imatges gravades, tant en les seves col·laboracions amb Buñuel, com en altres feines més recents amb Mario Camus, Francisco Regueiro, Jaime de Armiñán o la seva creació de Goya en el film de Saura. Des d'aquestes pàgines, també nosaltres volem donar-li el nostre adéu.

Finalment, el palmarès, polèmic com sempre, és el següent:

Conxa d'Or: *Taxi para tres* d'Orlando Lüber

Conxa de Plata millor director: Jean Pierre Ameris per *C'est la vie*

Conxa de Plata millor actor: Duzgun Ayham per *Escape to paradise*

Conxa de Plata millor actriu: Pilar López de Ayala per *Juana la Loca*

Premi Especial del Jurat: *En construcción* de José Luis Guerín

Premi al millor guió: *Le vélo de Guislain Lambert*

Premi a la millor fotografia: *The Warrior* ■